

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2014 vp

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015—2018

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä huhtikuuta 2014 lähettäessään valtioneuvoston selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015—2018 (VNS 4/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Outi Luoma-aho, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Mikko Staff, neuvotteleva virkamies Liisa Heinämäki ja neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman, sosiaali- ja terveysministeriö

- pääjohtaja Liisa Hyssälä, johtaja Helena Pesola, johtaja Mikael Forss ja talousjohtaja Kai Ollikainen, Kansaneläkelaitos
- taluspäällikkö Antti Niemi ja erikoissuunnittelija Kirsi-Marja Lehtelä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- apulaisjohtaja Reijo Vuorento ja erityisasiantuntija Tero Tyni, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- pääekonomisti Eugen Koev, Akava ry
- asiantuntija Antti Tanskanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- sosiaaliasioiden päällikkö Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Maailmantalouden kasvun hidas palautuminen heijastuu myös julkisen talouden tilanteeseen Suomessa. Selonteossa arvioidaan talouskasvun jäävän tänä vuonna 0,4 prosenttiin ja olevan 1,4 % vuonna 2015. Työttömyysasteen ennustetaan pysyvän yli 8 prosentissa lähivuosina.

Suomen talouden tila on toistuvasti osoittautunut ennakoitua heikommaksi.

Hallitus on pitänyt tärkeänä tukea luottamusta Suomen kykyyn pitää huolta julkisesta taloudestaan ja on valtion velkaantumisen taittamiseksi päättänyt uusista toimita, jotka vähentävät valtion menoja ja lisäävät tuloja 2,3 miljardia euroa. Toimet on päätetty toteuttaa pääsääntöisesti vuonna 2015. Lisäksi hallitus on päättänyt valtiontaloutta vahvistavista toimita,

joiden vaikutuksia ei vielä tässä vaiheessa voida ottaa huomioon valtiontalouden kehityksissä eikä kokonaistaloudellisessa ennusteessa. Näihin toimiin kuuluvat muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta päätetyt linjaukset. Yhteensä kautensa aikana hallitus on päättänyt eri yhteyksissä välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista, jotka ovat vuoden 2018 tasolla nettomääräisesti 6,8 miljardia euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahaso kehyskaudella on noin 12,6 miljardia euroa. Määräraharavetta lisäävät suhdannekuulat ja väestön rakenteeseen liittyvät tekijät, joiden vaikutusta kompensoivat päätetyt menoleikkaukset. Uusien säästöpäätösten yhteissumma hallinnonalalla on noin 355 miljoonaa euroa vuoden 2018 tasossa. Aiemmin päätetyt säästötoimenpiteet mukaan lukien säästöjen yhteissumma on noin 615 miljoonaa euroa, joka sisältää työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirron kunnille.

Uudet menosäästöt ovat pysyviä, ja niitä on kohdistettu muun muassa ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan (-50 milj. euroa), lapsilisiin (-110 milj. euroa), sairausvakuutuskorvauksiin (-25 milj. euroa) ja lääkekorvauksiin (-26 milj. euroa). KEL- ja TyEL-sidonnaiset indeksikorotukset etuuksiin tehdään ensi vuonna pääsääntöisesti 0,4 prosentin suuruisina, mikä vastaa työmarkkinaratkaisussa sovittua sopimuskorotustasoa.

Hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan ja työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimukseen liittyvät uudistukset lisäävät valtion työttömyysturvamenoja vuosittain jo vuodesta 2014 lähtien 68,6 miljoonalla eurolla ja vähentävät valtionosuutta kuntien perustoimeentulotuen kustannuksista 1,8 miljoonalla eurolla. Työllisyysasteen korottamiseen tähtäävät toimet kohdistuvat työurien pidentämiseen sekä rakenteellisen työttömyyden alentamiseen. Työllisyyspolitiikan toimeenpanoon ja työlainsäädäntöön liittyvillä toimenpiteillä tavoitellaan niin rakenteellisen työttömyysasteen alentamista kuin palveluiden tehostamista. Kokonaisuuteen liittyen valmistellaan useita lainsäädän-

tömuutoksia, jotka koskevat mm. pitkäkestoista työllistämistukea, sosiaalisia yrityksiä, työvoiman palvelukeskuksia, palkkatukea sekä kuntien roolia pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen järjestämis- ja rahoitusvastuussa. Osa-työkykyisten työllisyyden edistämistyöryhmän esityksiin varataan rahoitusta siten, että ne lisäävät valtion osuutta sairausvakuutuksen menoista (5,3 milj. euroa v. 2016, 18,8 milj. euroa v. 2017 ja 29,1 milj. euroa v. 2018).

Kuntien tehtävät

Väestön ikääntymisestä aiheutuva sosiaali- ja terveyspalvelujen kysynnän kasvu ja kuntien valtionosuuksien leikkaukset lisäävät painetta kuntatalouteen. Kuntatalouden tasapainottamiseksi kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään. Kuntatalouden sopeuttamistoimien on tarkoitus vahvistaa kuntatalouden rahoitusasemaa 2 miljardilla eurolla vuoden 2017 tasolla. Kuntatalouden sopeuttamispainet korostavat peruspalvelujen tuottavuutta ja vaikuttavuutta parantavien uudistusten välttämättömyyttä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään vuoden 2015 tasolla kaikkiaan 126 miljoonan euron lisäys sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen, kun huomioon on otettu säästöpäätöksinä tehdyt 19 miljoonan euron vähennykset. Valtionosuuden lisäyksestä suurin osa, vuoden 2015 tasolla 82 miljoonaa euroa, kohdistuu vanhuspalvelulain toimeenpanoon. Muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen varattu määräraha 9,4 miljoonaa euroa kohdennetaan uuden sosiaalihuoltolain toimeenpanoon. Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen kohdennetaan vuositasolla 13,1 miljoonaa euroa.

Perustoimeentulotuen laskenta ja maksatus siirretään vuoden 2017 alusta Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Kuntien menojen arvioidaan alenevan 79 miljoonalla eurolla. Valtionosuus vähenee valiokunnan saaman selvityksen mukaan 23,4 miljoonalla eurolla vuodessa. Toimeentulotuen alikäytön väheneminen pienentää syntyvää säästöä. Perustoimeentulotuen etuusmenojen arvioidaan kasvavan siten, että kustannuksiin kohdentuva valtionosuus kasvaa

20 miljoonalla eurolla. Lisäksi valtion korvaamat Kelan hallintokulut nousevat arviolta 20 miljoonalla eurolla.

Kotihoidon tuki suunnataan kotona lastaan hoitavalle vanhemmalle ja oikeus tukeen jaetaan puoliksi molemmille vanhemmille. Uudistus on voimassa täysimääräisesti vuodesta 2018 alkaen, jolloin valtionosuus vähenee 19 miljoonaa euroa. Kuntien menojen arvioidaan vähenevän vuodesta 2018 lukien 64 miljoonalla eurolla. Uudistuksen arvioidaan lisäävän päivähoidon menoja vuodesta 2018 alkaen arviolta runsaat 130 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on 39 miljoonaa euroa. Valtion työttömyysturvamenojen arvioidaan kasvavan 45 miljoonalla eurolla vuodesta 2018 lähtien. Vastaavasti tehdyn työn määrä lisääntyy ja naisten asema työmarkkinoilla paranee uudistuksen johdosta, mikä myös lisää verotuloja.

Rakennepoliittinen ohjelma sisältää useita toimenpiteitä, joilla on merkittäviä kustannusvaikutuksia. Tällaisia ovat muun muassa kelpoisuusvaatimusten väljentäminen, laitoshoidon vähentäminen ja päivystysjärjestelmän uudistaminen samoin kuin potilastietojen paperiarkistoinnin lopettaminen. Kaikkien rakennuudistukseen liittyvien toimenpiteiden kustannusvaikutuksia ei kuitenkaan ole vielä ottaa kehyspäätöksessä huomioon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen arvioidaan johtavan selkeään kuntatalouden tuottavuuden paranemiseen. Pysyvä kustannusten nousuvauhdin hidastuminen edellyttää vahvaa kansallista ohjausta, joka myös sisältyy uuteen järjestelmään. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen linjauksista on päästy hallitus- ja oppositiopuolueiden kesken sopimukseen, jonka pohjalta jatkotyössä valmistellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä perus- ja erityistason palvelujen yhdistämistä. Uudistuksella voidaan edistää yhdenvertaisten palvelujen turvaamista, purkaa hallinnon rajoja ja vähentää palvelujen tuottavuuseroja. Uudistus mahdollistaa painopisteen siirtämisen ennalta ehkäiseviin palveluihin sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen nykyistä

paremmin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen purkamisessa edetään mahdollisimman ripeästi.

Hallinnonalan laitokset

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti edellisestä kehyspäätöksestä antamassaan lausunnossa huomiota hallinnonalan laitoksiin kohdistuviin säästöihin (StVL 6/2013 vp). Valiokunta katsoi, että mittava säästö muuttaa olennaisella tavalla hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteita ja vaikuttaa myös laitosten lakisääteisiin tehtäviin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksen mukaan tuottavuusleikkaukset, tutkimuslaitosuudistus ja sektoritutkimussäästöt merkitsevät talousarviorahoituksen vähentymistä yhteensä yli 18,6 miljoonalla eurolla (27 % vuoden 2013 tasosta).

Kansaneläkelaitoksen toimintamenojen valtion osuutta vähennetään 10 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa noin 14,5 miljoonan euron vähennystä Kelan toimintakuluissa. Henkilöstökuluista vähennettynä leikkaus tarkoittaisi noin 310 henkilötyövuoden vähennystarvetta. Vaarana on, että vähennykset heikentävät asiakaspalvelua ja esimerkiksi pidentävät etuushakemusten käsittelyaikoja.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää välttämättömänä, että hallinnonalan säästöjä tarkastellaan kokonaisuutena ja että arvioinnissa otetaan huomioon jo aiemmin toteutetut säästöt. Valiokunta korostaa myös vahvan tutkimuspohjan merkitystä päätösten perustana ja katsoo, että laitosten toimintaedellytykset on turvattava myös sen vuoksi, että tehtävien sosiaali- ja terveyspoliittisten ratkaisujen vaikuttavuutta voidaan asianmukaisesti seurata.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että valtiovainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

StVL 2/2014 vp — VNS 4/2014 vp

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Hanna Mäntylä /ps
jäs.	Sanni Grahn-Laasonen /kok	Annika Saarikko /kesk
	Johanna Jurva /ps	Hanna Tainio /sd
	Laila Koskela /ps	Anu Vehviläinen /kesk
	Merja Kuusisto /sd (osittain)	Ulla-Maj Wideroos /r
	Sanna Lauslahti /kok	Erkki Virtanen /vas
	Lasse Männistö /kok	vjäs. Pauli Kiuru /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Valtiontalouden kehykset vuosille 2015—2017 tulevat heikentämään hyvinvointiyhteiskuntamme kestävyyttä ja rakenteita. Leikkaukset ja säästötoimet osuvat kipeimmin kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, mikä on kestävälinjan linja. Perussuomalaiset ovat toistuvasti korostaneet sosiaalista oikeudenmukaisuutta, eriarvoisuuden vähentämistä ja ennaltaehkäisevän työn ja terveyserojen kaventamisen tärkeyttä sekä vaatineet kokonaisvaltaista, kestävää päätöksentekoa. Hallituksen kehyspäätöksellä näitä toimia ei pystytä toteuttamaan.

Lapsiperheiden asema ja perhepolitiikka

Hallituksen toteuttama perhepolitiikka on kaukana hallitusohjelman tavoitteista, joista yksi on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Hallitus on jo aiemmin jäädyttänyt lapsilisän indeksikorotukset määrääjäksi vähentäen näin lapsiperheiden tulonsiirtoja noin 38 miljoonalla eurolla. Nyt hallitus on leikkaamassa kaikista lapsilisistä yhteensä 110 miljoonaa euroa. Tämän sopeutustoimen on tarkoitus olla pysyvä. Lapsilisän reaaliarvo on jo laskenut 16 eurolla hieman alle kymmenessä vuodessa vuodesta 2004 vuoteen 2013.

Monissa lapsiperheissä lapsilisien leikkauspäätös tulee osaltaan muiden hallituksen kaavailmien veronkorotusten ja leikkausten kanssa heikentämään oleellisesti perheiden ostovoimaa ja hyvinvointia sekä lisäämään eriarvoisuutta perheiden välillä. Hallitus ei selkeästi ota vakavasti kasvavaa lapsiperheköyhyyttä ja sen vaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Perussuomalaiset vaativat lapsilisäleikkausten peruuttamista ja indeksijäädysten purkua.

Pieni- ja keskituloisiin kohdistuu lukuisa joukko toimenpiteitä, joilla vääjäämättä heikennetään perheiden hyvinvointia. Sähkö- ja jäteveroon kaavailut korotukset nostavat asumisen

hintaa ja työmatkakulujen omavastuun korotus kallistaa työssä käymistä, samalla kun hallitus esittää toimia työssäkäyntialueiden laajentamiseen. Elinkustannuksia korottavat asuntolainan korkovähennysten asteittainen pienentäminen verotuksessa sekä lasten päivähoitomaksujen korottaminen, josta ei ole vielä kerrottu tarkempia tietoja.

Lisäksi omavastuuosuuden kasvattaminen perheiden lääkekuluissa sekä terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset nostavat kansalaisten terveydenhuollon kustannuksia, minkä seurauksena eriarvoisuus ja terveyserot lisääntyvät entisestään.

Terveyserojen kaventaminen ja terveystalvet

Hallitus on leikannut kuntien valtionosuuksia järjestelmällisesti läpi koko hallituskautensa. Kunnat painivat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Samaan aikaan tehtäviä on kuitenkin jopa lisätty kuntiin, vaikka tavoite pitäisi olla päinvastainen. Uusien tehtävien järjestämiseen ei ole myönnetty rahoitusta, jolla kunnat näistä tehtävistä pystyisivät huolehtimaan. Valtionosuuksileikkaukset koko hallituskauden aikana ovat vieneet merkittäviä taloudellisia resursseja perusterveydenhuollosta. Kuitenkin hallitus on kertonut tavoitteekseen terveyserojen kaventamisen. Esitetyillä leikkauksilla ja jo tehdyillä toimilla tähän tavoitteeseen ei päästä, päinvastoin. Hallituksen edelleen esittämä 40 miljoonan euron määrärahojen leikkaus kuntien peruspalveluista tulee vaikuttamaan eniten pienituloisten hyvinvointiin, sillä he ovat kaikista riippuvaisimmat julkisista terveystalvet. Samoin kaavailtu asiakasmaksujen korotus sekä lääke- ja sairausvakuutuskorvauksista haettavat säästöt tulevat vaikuttamaan eniten juuri pienituloisiin kansalaisiin. Perussuomalaiset katsovat, että valittu säästölinjaus on kestävälinjan.

Ikäihmisten hyvinvointi ja vanhuspalvelut

Väestön ikääntyminen luo haasteita yhteiskunnan rakenteisiin monella eri osa-alueella. Nämä haasteet eivät kuitenkaan saa lisätä eriarvoisuutta ja köyhyyttä väestön keskuudessa. Perussuomalaiset katsovat, että näihin haasteisiin on kyettävä tarttumaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta painottaen. Hallituksen linjauksia ja päätöksiä ei voida pitää sosiaalisesti kestävinä tai oikeudenmukaisina. On havaittavissa, että eläkeläisköyhyys ja eläkettä saavien eriarvoisuus lisääntyy yhä enenevässä määrin, mikä heijastuu väistämättä myös ikääntyvien hyvinvointiin, elämänlaatuun ja terveyteen. Hallituksen päätös jäädyttää eläkeindeksi osoittaa syvää piittaamattomuutta erityisesti pienituloisia eläkeläisiä kohtaan. Jo nyt moni eläkeläinen kamppailee jatkuvien, vaikeiden toimeentulo-ongelmien kanssa. Tästä huolimatta hallitus on tehnyt päätöksiä, jotka entisestään tulevat lisäämään taloudellisia vaikeuksia ja vaikeuttamaan huomattavasti arjessa selviämistä. Perussuomalaiset eivät hyväksy tällaista hallituksen valitsemaa linjaa. On myös huomioitava, että eläkeindeksin jäädytys ja vaikutukset koskettavat kaikenikäisiä eläkkeensaajia. Perussuomalaiset katsovat, että kaikille tulee turvata tasavertaiset mahdollisuudet asuinpaikasta ja iästä riippumatta olla osa yhteiskuntaa ja elää myös taloudellisesti turvallista elämää, jossa ei tarvitse miettiä, ostaako ruokaa, lääkkeitä vai maksaako pakolliset laskut. Katsomme, että eläkeindeksin jäädyttämisestä ei tule toteuttaa.

Vanhustenhoidon painopistettä ollaan siirtämässä laitoshoidosta voimallisesti kohti kotihoitoa. Säästöä vanhustenhoidon painopisteen muutoksella on arvioitu saatavan 300 miljoonaa euroa. Hoitomuodon painottuessa kotihoitoon tulisi siihen heti alun muutosvaiheessa panostaa nykyistä enemmän henkilöstöresursseja.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että vanhuspalvelulain toteuttamiseen kunnissa parhaalla mahdollisella tavalla huolehditaan myös riittävät resurssit. Palvelutarpeenarviointi tulee tehdä ikäihmisille vanhuspalvelulain mukaisesti sekä huolehtia palvelusuunnitelman päivittämisestä. Tavoitteena tulee olla toimintakyvyn yllä-

pito sekä riittävät kokonaisvaltaiset tukitoimet ja kotiin vietävät palvelut, jotka mahdollistavat vanhuksen asumisen niin halutessaan omassa kodissa mahdollisimman pitkään.

Laitoshoidon vähentäminen vaatii kotihoidon kehittämisen lisäksi myös omaishoidon kehittämistä yhtenäiseksi sekä kaikille kansalaisille tasa-arvoiseksi. Perussuomalaiset ovat vaatineet jo pitkään, että omaishoidon tuen maksatuksen siirtoa Kelalle tulee ryhtyä selvittämään aktiivisesti.

Kunnat ovat hakeneet heikossa taloustilanteessa säästöjä omaishoidosta, mikä on kestävä ratkaisu.

Rakennepoliittiset toimenpiteet

Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen rakennepoliittisten muutosten joukossa on hyviä linjauksia, mutta myös paljon vaillinaisesti selvitettyjä ja keskeneräisesti valmisteltuja muutoksia, joiden kokonaisvaikutuksia ei ole huomioitu.

Perussuomalaiset vastustavat kotihoidon tukeen tehtäviä muutoksia. Kotihoidontukiajan jakaminen puoliksi äidin ja isän kesken asettaa jo lähtökohtaisesti perheet eriarvoiseen asemaan. Taloudelliset resurssit tulevat monessa perheessä määrittämään sen, että isä ei pysty jäämään kotiin hoitamaan lapsia, ja yhä pienemmät lapset siirtyvät pois kotihoitosta. Päivähoidon kysynnän lisääntyminen tulee näkymään kuntien taloudessa kasvavana kustannuksina puhumattakaan päivähoiton lisääntyvästä kuormituksesta, joka on jo nyt ongelmallinen näkyen esimerkiksi ylisuurina päiväkotiryhminä. Perussuomalaiset lisäksi uskovat, että työttömyysturvamenot tulevat väistämättä nousemaan huomioiden nykyinen työllisyystilanne.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että perheillä säilyy valinnanvapaus hoitojärjestelyiden osalta. Katsomme, että perheet ovat oman elämäntilanteensa parhaita asiantuntijoita. Tällä muutoksella kotihoidon tukeen hallitus poistaa todellisen päätösvallan perheiltä. Hallitus on esittänyt tämän uudistuksen olevan tasa-arvoa edistävä. Perussuomalaiset katsovat, että se

nimenomaan heikentää tasa-arvoa perheiden välillä.

Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen on yhtenä osana hallituksen rakennemuutosohjelmaa. Kelpoisuusvaatimusten väljentämisessä on pidettävä tiukasti huoli siitä, ettei hoitoalalla työntantajille pääse syntymään mahdollisuutta korvata alemmalla tutkintotasolla, esimerkiksi hoiva-avustajilla, lähi- sekä perushoitajien vakansseja.

Perussuomalaiset katsovat, että tulevaisuudessa on tarkoituksenmukaista siirtää määrättyjä avustavia työtehtäviä hoiva-avustajien ammattikunnalle. Näin esimerkiksi vanhustenhuollossa pystytään painottamaan lähihoitajan työnkuvaa enemmän hoidolliseen ja kuntouttavaan suuntaan, johon heidän koulutuksensa antaa valmiudet. Edelleen katsomme, että myös sosiaalihuollon puolella olisi mahdollista hyödyntää

hoiva-avustajien työpanosta. Hyvällä johtamisella, työnjaolla sekä toimivalla moniammatillisella työskentelyllä pystytään turvaamaan laadukkaat asiakaslähtöiset palveluketjut, mutta myös huolehtimaan työntekijöiden jaksamisesta ja motivaatiosta. Perussuomalaiset kuitenkin korostavat, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on oltava kelpoisuusehtojen suhteen jatkossakin tarkka linjaus. Tämä on oleellista myös esimerkiksi potilasturvallisuuden kannalta sekä tarkasteltaessa sosiaalihuollon asiakkuuksien tunnistamista.

Eriävä mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Hanna Mäntylä /ps

Johanna Jurva /ps

Laila Koskela /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Vasemmistoliiton osallistuminen pääministeri Kataisen kuuden puolueen hallitukseen perustui keskeisesti saavutettuun yhteisymmärrykseen sosiaaliturvan vähimmäisetuuksien korottamisesta ja laajemmin hallitusohjelman linjauksiin suomalaisten tuloerojen kaventamisesta sekä linjaukseen, että valtiontalouden sopeutus-toimia tehdään veroja korottamalla ja menoja leikkaamalla yhtä suurin osuuksin.

Yhteisesti hyväksytyssä vuoden 2011 hallitusohjelmassa hallituksen kärkilinjaukset määriteltiin seuraavasti:

"Hallituksen toimintaa ja kaikkea päätöksentekoa yhdistää kolme keskeistä kokonaisuutta. Nämä kokonaisuudet ovat köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen talouden vakauttaminen; sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen."

Osallistuessamme kuuden puolueen hallitukseen sitouduimme julkisen talouden tasapainottamiseen tietoisina siitä, että kohtuullisessa kunnossa oleva julkinen talous on köyhän paras ystävä. Hyväksyimme ikävät päätökset, koska jokaisessa tähänastisessa riihessä köyhät ovat saaneet enemmän kuin menettäneet. Viime maaliskuuhun saakka Jyrki Kataisen kuuden puolueen hallitus piti kiinni yhdessä sovitusta perusasettamuksesta: kaikkein heikoimmilta ei leikata.

Arvioimme, että kehysriihessä muut hallituksessa toimivat puolueet muuttivat oleellisesti linjaansa ja päättivät samalla muuttua viiden puolueen hallitukseksi. Kevään kehyspäätöksessä ensimmäisen kerran vähätuloisilta leikataan enemmän kuin annetaan. Leikkaukset lapsilisiin ja lääkekorvauksiin ja työttömien, eläkeläisten, sairaiden ja opiskelijoiden indeksien jäädytys

iskevät kaikkein voimallisimmin kaikkein heikoimpiin.

Hallituksen päätös sosiaalietuuksien indeksijäädytyksestä

Mielestäni erityisen valitettava oli päätös eläkkeiden indeksijäädytyksestä. Tämä oli lapsilisien leikkaamispäätöksen ohella myös keskeinen syy Vasemmistoliiton päätökselle jättää pääministeri Kataisen johtama hallitus.

Sosiaalietuuksien indeksijäädytykset alentavat tietenkin kaikkien eläkeläisten elintasoja heikentämällä eläkkeiden reaaliarvoa. Mutta eläkeindekseihin on sidottu monia muitakin etuuksia. Kun työmarkkinatuki, ansiosidonnainen työttömyysturva ja vammaisetuudet eivät saa hintojen nousua vastaavaa indeksitarkistusta, siitä seuraa vääjäämättömästi, että työttömien ja vammaisten elintaso heikkenee. Tähän ei ole löydettävissä mitään hyväksyttävää syytä.

Kansaneläkeindeksiin sidottuja vähimmäisetuuksia ovat mm:

- kansaneläkkeet (vanhuus-, työkyvyttömyys-, perhe-eläkkeet) ja lapsikorotukset sekä takuueläke
- vammaisetuudet ja rintamalisät
- työttömyysturvan peruspäiväraha, muutosturvallisa, työmarkkinatuki, työttömyysturvan lapsikorotukset, työttömyysturvan koulutusetuudet, aikuiskoulutustuki, vuorottelukorvaus, työllistämisen perustuki
- toimeentulotuen perusosa
- sotilasavustuksen perusavustus
- luopumistuen täydennysosa
- sairausvakuutuksen ja kuntoutusrahan vähimmäispäivärahat, lääkkeiden vuosiomavastuun raja
- lapsilisät, kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hoitoraha ja hoitolisa sekä osittainen hoitoraha
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen määrät sekä maksukaton määrä

- omaishoidon vapaan ajalta perittävän maksun enimmäismäärä
- tuloverolain mukainen eläketulovähennyksen määrä
- ulosottokaaren suojaosuuden määrä.

Näistä hallitus päätti jättää toimeentulotuen perusosan jäädytyksen ulkopuolelle, ja lapsilisien indeksit on jo aiemmin jäädytetty kokonaan vuoteen 2015.

Sosiaalietuuksien indeksien jäädyttäminen merkitsee toteutettuna sitä, että yhteensä kokonaissummaltaan noin 30 miljardin euron eläkkeiden, korvausten ja etuuksien saajien ostovoiman menetys olisi käytettävissä olevien indeksilukujen valossa noin 330 miljoonaa euroa vuodessa. Seuraavien kymmenen vuoden aikana heidän menettämänsä sosiaaliturvan määrä olisi jo noin 3,5 miljardia euroa, sillä heidän sosiaaliturvansa taso jäisi tulevaisuudessa pysyvästi reaaliselältä ostovoimaltaan indeksileikkauksen johdosta alemmalle tasolle.

Tämä ostovoimaa leikkaava indeksijäädytys on myös julkisen talouden kannalta vähintäänkin kyseenalainen, koska se alentaa enemmän verotuloja kuin tuo säästöä julkisiin menoihin. Valtion menot vähenisivät näiden etuuksien esitetyllä indeksileikkauksella vain noin 68 miljoonaa euroa vuonna 2015, mutta valtio menettäisi leikkauksen synnyttämän verotettavan ansiotulon pienentymisen johdosta ansiotuloveroja ja Kelan sairaanhoitomaksutuloja sekä ostovoiman leikkautuessa kulutusveroja arviolta vähintään saman summan. Kuntaliitto on arvioinut indeksijäädytysten pienentävän kuntien verotuloja noin 100 miljoonaa euroa.

Hallituksen päätös muuttaa perhepolitiikan suuntaa

Hallituksen maaliskuun 2014 kehysriihen päätös lapsilisien leikkaamisesta merkitsee, että

- Yksilapsisen perheen lapsilisä 104,10 euroa kuukaudessa pienenee leikkausten jälkeen 96,48 euroon kuukaudessa (-7,71 €). Yksilapsisen perheen vuositulon menetys olisi näin 92,54 euroa;
- Kaksilapsisen perheen lapsilisä, yhteensä 219,32 euroa pienenee leikkausten jälkeen

203,09 euroon kuukaudessa (-16,23 €). Kaksilapsisen perheen vuositulon menetys olisi näin 194,76 euroa;

- Kolmilapsisen perheen lapsilisät kaikista lapsista yhteensä ovat nyt 366,23 euroa kuukaudessa, ja leikkausten jälkeen kolmilapsisen perheen lapsilisät olisivat 336,13 euroa kuukaudessa (-25,07 €). Kolmilapsisen perheen vuositulon menetys olisi näin 361,20 euroa.

Lisäksi kehysriihen päätöksillä tarkistetaan valtion perimiä maksuja sekä korotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja. Näistä arvioidaan saatavan 150 miljoonan euron säästöt.

Kysymys lapsilisien leikkauspäätöksen merkityksestä tulee arvioida osana hallituksen jo ennestään tekemiä ja nyt kehysriihessä lapsiperheisiin kohdistuvia menoja lisääviä ja tuloja vähentäviä päätöksiä. Hallituksen kehysriihessä päättämistä leikkauksista huomattava osa kohdistuu lapsiin ja lapsiperheisiin. Tällaisia muita ratkaisuja ovat muun muassa joukkoliikenteen hintoihin ja oman auton käyttökuluihin vaikuttava polttoaineveron korotus, päätökset työmatkakuluvähennyksen leikkaamisesta ja asumiskustannusten nousuun vaikuttavat päätökset muun muassa tuloveroa kiristävän asuntolainavähennyksen pienentämisen kautta.

Lapsiperheiltä ja lapsilta leikkaaminen ei pienennä kestävyysvajetta. Suhdannetilanteessa, jossa kansantalous on entistä enemmän kotimaisen kulutuksen varassa, linjaukset heikentävät lapsiperheiden ostovoimaa edelleen.

Lapsilisän leikkaaminen on osa suurempaa kokonaisuutta, jossa perheiden toimeentulo tiukentuu ja palvelut heikkenevät. Lapsilisän reaaliarvo on jo nyt merkittävästi alempi kuin 20 vuotta sitten. Jo aiemmin on jäädytetty lapsilisän indeksikorotukset vuosiksi 2013—2015. Nyt siihen tehdään vielä 110 miljoonan euron leikkaus.

Erityisesti työttömien lapsiperheiden asema vaikeutuu, kun samaan aikaan lapsilisien kanssa leikataan myös työttömyysturvaa. Perheiden taloutta tiukentaa myös se, että elinkustannukset kasvavat asumisen ja liikkumisen kallistuesssa.

Lääkekorvausuudistuksen tavoitteista luopuminen

Kevään 2014 kehysriihen linjaus merkitsee sitä, että hallitus luopuu hallitusohjelman keskeisestä linjauksesta uudistaa lääkekorvausjärjestelmää. Hallitusohjelman mukaan

"Lääkekorvausjärjestelmää uudistetaan siten, että korvauksista hyötyvät erityisesti paljon lääkkeitä käyttävät henkilöt. Samassa yhteydessä varmistetaan, etteivät kustannukset muodostu pienituloisille esteeksi tarpeellisen lääkehoidon saamiselle."

Kehysriihen päätös romuttaa juuri valmiiksi saadun esityksen lääkekorvausjärjestelmän uudistamisesta. Sovimme hallitusneuvotteluissa, että lääkekorvaukset uudistetaan niin, että paljon sairastavien ja pienituloisten asema paranee ja satunnaissairaiden vastaavasti hieman heikenee. Pitkällisen väännön jälkeen hallituksen

sisällä löytyi ratkaisu, jossa lääkkeiden maksukattoa olisi alennettu ja alimman korvausryhmän lääkkeiden korvausprosenttia korotettu 35:stä 45 prosenttiin. Rahoitus näihin olisi saatu säätämällä kaikille 18 vuotta täyttäneille 40 euron vuotuinen omavastuu lääkeostoksiin.

Entä mitä teki hallitus? Nosti omavastuun 50 euroon ja poisti lähes kokonaan maksukaton alennuksen ja korvausprosentin korotuksen. Elin sijaan että hallitus olisi ohjelmansa mukaisesti parantanut paljon sairastavien ja pienituloisten asemaa, se päättikin heikentää sitä.

Tätä kaikkea me emme voineet hyväksyä, emmekä voi hyväksyä.

Eriävä mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Erkki Virtanen /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Pääministeri Kataisen hallituksen vuosien 2015—2018 kehyslonteko on karua luettavaa. Hallituksen toimet kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi, talouden ja työllisyyden parantamiseksi, ovat puutteelliset. Tärkeitä päätöksiä on lykätty yksi toisensa jälkeen tai haudattu kokonaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on nyt päästy parlamentaariselta pohjalta alkuun. Hallitus on epäonnistunut tärkeimmässä tehtävässään saada Suomi kasvu-uralle. Työurien pidentämisessä ei ole edetty. Tämän vuoksi on ajautettu tilanteeseen, jossa joudutaan puuttumaan jo kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloon.

Hallitus leikkaa kuntapalveluista satoja miljoonia euroja. Esimerkiksi vanhusten laitoshoidosta säästetään 300 miljoonaa euroa. Tämä on vanhuspalvelulain mukaista, mutta samalla on kuitenkin varmistettava riittävät resurssit vaihtoehtoisten hoitomuotojen, kuten omaishoidon, lisäämiseen. Myös veteraanien kuntoutukseen on turvattava riittävät resurssit.

Samaan aikaan hallitus lisää edelleen kuntien vastuita ja velvoitteita. Keskustan sosiaali- ja terveysvaliokuntaryhmä vaatii, että jos kuntien tehtäviä lisätään, täytyy samaan aikaan varmistaa kunnille riittävät resurssit niiden hoitamiseksi.

Perheiltä ei saa leikata

Hallitus maksattaa epäonnistuneen talous- ja työllisyyspolitiikkansa laskun lapsiperheillä. Hallitukselta on koko kautensa ajan puuttunut kokonaiskuva perhepolitiikasta. Sen kolmen vuoden aikana harjoittama perhepolitiikka on ollut sekavaa ja linjatonta. Näkemys ja tuntemus lapsiperheiden arjesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, kuten palveluista ja tulonsiirroista, on hämärtynyt.

Tällä vaalikaudella perheisiin on epäoikeudenmukaisesti kohdistunut paljon säästöjä ja

heikennyksiä. Pienimmät vanhempainrahat ovat jääneet jälkeen työmarkkinatuesta. Lapsilisän indeksitarkistukset on jätetty tekemättä. Lasten päiväkodeista, koulusta, sosiaali- ja terveyspalveluista on vastoin hallituspuolueiden vaalilupauksia leikattu miljardeja. Kotihoidon tuki kiintiöidään ja subjektiivista päivähoito-oikeutta rajataan. Myös päivähoitomaksuja korotetaan. Hallitus vaikeuttaa toimillaan perheiden arkea. Se ei tunnu luottavan perheiden omaan asiantuntemukseen elämänsä järjestämisessä. Myös kauan odotettu varhaiskasvatustalouden laki uhkaa jäädä vain pintapuoliseksi raapaisuksi.

Keskustan valiokuntaryhmä vastustaa kotihoidon tuen kiintiöimistä, mikä paitsi vaikeuttaa perheiden arkea on myös taloudellisilta ja työllisyysvaikutuksiltaan epärealistinen. Jatkossa tukea ei enää saisi, jos lasta hoitaa kotona joku muu kuin vanhempi, esimerkiksi isovanhempi.

Kotihoidon tuen pakkojakamisen seuraukset ovat hallitsemattomat. Kunnalliseen päivähoitoon on potentiaalisesti tulossa jopa noin 24 000 uutta hoidettavaa, joista noin 15 000 lasta on alle kolmevuotiaita. Lisäkustannus kunnille olisi tällöin 250—300 miljoonaa euroa. Kotihoidon tuen muuttaminen tarkoittaa valtaisa painetta työvoiman saatavuuteen ja sopivien tilojen riittävyyteen. Jos kaikki lapset, joita hallituksen kaavailu koskettaa, siirtyisivät päivähoitoon, jouduttaisiin päiväkoteihin palkkaamaan yhteensä yli 5 000 uutta ammattilaista. Pelkästään alle kolmivuotiaiden ryhmiin tarvittaisiin lähes 4 000 uutta hoitajaa. Vaikka kaikki lapset, joita hallituksen kaavailema uudistus koskettaa, eivät siirtyisikään päivähoitoon, nousevat kuntien kustannukset joka tapauksessa erittäin korkeiksi. On selvää, että kotihoidon tukeen kajoaminen ei palvele millään tavalla hallituksen tavoitetta, jonka mukaan kuntien toimintamenoja pitäisi vähentää miljardilla eurolla vuoteen 2017 mennessä.

Hallituksen päätös on verhottu tasa-arvoa edistäväksi toimeksi ja rakennettu uskon varaan. Hallituksen kustannusarvio perustuu paljolti sen varaan, että jatkossa isät jäisivät nykyistä enemmän kotiin hoitamaan lasta. Oletuksena on, että 10 %:ssa tilanteista, joissa äidin enimmäiskuukaudet kotona tulevat täyteen, isä jäisi kotiin. On kuitenkin täysin epävarmaa, miten äidit toimivat kotihoidon tuen päättyessä, jos heillä ei ole työpaikkaa, johon palata. Laskelmien mukaan työttömyysturvan piiriin siirtyisi noin 5 400 äitiä, mikä lisäisi työttömyysturvamenoja 45 miljoonalla eurolla vuositasolla.

Keskustan valiokuntaryhmä korostaa, että pakko ei motivoi isiä yhtään enempää jäämään kotiin, jos kyseessä on perheen toimentulon turvaaminen palkkatyössä. Aito valinta ansiotyön ja lastenhoidon välillä on mahdollista vain, jos vanhemmilla on samansuuruiset palkkatulot.

Kehyspäätöksessä hallitus on koskemannassa myös lapsilisien tasoon ja leikkaamassa niistä 8 euroa kuukaudessa. Leikkaus kohdistuu jokaiseen lapseen, joka kuukausi. Tämä tuntuu pienituloisten perheiden kukkarossa. Emme hyväksy tätä leikkausta. Meidän mielestämme on olemassa vaihtoehto saada tuo 110 miljoonan euron leikkaussumma kasaan. Hallituksen on luovuttava oppivelvollisuuden korotuksesta ja kotihoidon tuen kiintiöinnistä. Vaihtoehtoisesti tupakkaveroa voidaan korottaa tai yritystuista nipistää. Tällä vältettäisiin lapsilisäleikkaukset.

Työuria on pidennettävä

Työurien pidentäminen on keskeisimpiä rakenteellisia keinoja korjata julkisen talouden kestävyysvajetta. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että työurien pidentyminen keskimäärin kahdella vuodella nykyisestä pienentäisi julkisen talouden kestävyysvajetta 1,4 prosenttiyksikköä. Vain työllisyysastetta nostamalla ja työuria pidentämällä kyetään turvaamaan koulu-, sosiaali- ja terveystalouden kestävä rahoitus pohja.

Työurien pidentäminen vaatii konkreettisia päätöksiä opintojen aloittamiseksi ja nopeuttamiseksi, työelämän parantamiseksi ja työkyvyn

turvaamiseksi sekä uudistusta eläkejärjestelmään. Hallitus on päättämättömyydellään hukkunut aikaa tehdä välttämättömiä päätöksiä työurien pidentämiseksi. Erityisen vaikealta on näyttänyt hallituksen toiminta eläkeuudistuksen aikaan saamiseksi. Hallitus lykkää päätöksiä ja tarvittavia uudistuksia seuraavan hallituksen niskaan.

Työurien pidentämiseksi tarvitaan useita samaan aikaan vaikuttavia toimia. Työelämän laatua on kehitettävä ja on huolehdittava työntekijöiden työkyvyn säilymisestä. Ihmisten motivaatio työssä jatkamiseen on sitä parempi, mitä parempi on työkyky. Ikääntyneiden, yli 55-vuotiaiden työmarkkina-asemaan ja työssä jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota. Heidän osaamisensa ja kokemuksensa on syytä nähdä voimavarana ja otettava hyötykäyttöön myös uusien työntekijöiden opastamisessa ja mentoroinnissa. Työelämän joustavuutta ja osa-aikatyön mahdollisuuksia on lisättävä sekä työn, sosiaaliturvan ja verotuksen yhteensovittamista parannettava. Tavoitteena on oltava kannustava ja yksinkertainen sosiaaliturvajärjestelmä.

Osatyökykyisten mahdollisuuksia osallistua työmarkkinoille on parannettava. Lisäksi tarvitaan kuntoutuksen kokonaisuudistus. Keskusta katsoo, että kuntoutusjärjestelmiä uudistamalla ennaltaehkäistään työkyvyttömyyttä ja saadaan myös osatyökykyisten voimavarat paremmin työelämän käyttöön.

Eläkeuudistus on sukupolvien oikeudenmukaisuuskysymys. Tuleville sukupolville on pystyttävä turvaamaan asiallinen vanhuuden ajan turva eli eläke. Eläkeiän nostossa ei ole kyse vain makrotason taloudellisista perusteista, vaan nyt työuransa alussa olevien tai tulevien työsukupolvien eläkkeiden tasosta. Kysymys on luottamuksesta, järjestelmän uskottavuudesta ja toimivasta eläkejärjestelmästä. Koska elämme yhä pidempään, olisi johdonmukaista, että eläkeikä sidottaisiin odotettavissa olevaan elinikään. Eläkeiän nostosta on tärkeää tehdä päätös mahdollisimman nopeasti, mutta sen toteuttaminen tulee tehdä maltillisesti ja asteittain.

Omaishoidon tuki Kelalle

Vanhuspalvelut ovat kokonaisuus, jonka yksi tärkeä osa on omaishoito. Selvitysten mukaan noin miljoona suomalaista auttaa säännöllisesti läheistään. Suomessa arvioidaan olevan noin 300 000 omaishoitotilannetta, joista 60 000 on sitovia ja vaativia. Vain pieni osa kaikista omaishoitotilanteista on lakisääteisen omaishoidon tuen piirissä. Laissa omaishoidon tuesta määritellään omaishoitajaksi henkilö, joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen läheisensä omaishoidosta kunnan kanssa. Omaishoidon tukipäättökseen saa Suomessa noin 40 000 omaishoitajaa.

Omaishoito on monella tapaa mielekäs ja inhimillinen tapa hoitaa läheinen ja olennainen osa ikäihmisten hoivaa ja hoitoa. Omaishoidolla säästetään yhteiskunnan varoja noin kaksi miljardia euroa. Usein omaishoitaja on itsekin ikääntynyt. Onkin ensiarvoisen tärkeää huolehtia omaishoitajan jaksamisesta.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä omaishoidon tuki on viipymättä siirrettävä Kansaneläkelaitoksen vastattavaksi. Vain näin voidaan varmistaa, että jokainen omaishoitaja saa hänelle kuuluvan tuen kotikunnasta riippumatta. Omaishoitoa kehittämällä ja lisäämällä on mahdollista vastata myös laitoshoidon vähentämisestä johtuvaan ja kasvavaan muun hoidon tarpeeseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusuudistukseen vauhtia

Hyvin toimineet sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut ovat vaarassa eriytyä ja rapautua. Väestöryhmien väliset terveyserot ovat Suomessa huolestuttavalla tasolla. Osa kansalaisista valitsee terveysasemien jonojen sijaan yksityisen lääkäriaseman, koska luottamus julkiseen terveydenhuoltoon on mennyt. Kaikilla näitä valinnan mahdollisuuksia ei ole. Pienituloisimpien ja sairaimpien ainoa turva on julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto. Toimintojen kehittämistyö on saatava uudelle tasolle. Erityisesti perusterveydenhuollon toimivuuden parantamiseen on panostettava. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät on saatava yhteensopiviksi. Lisäksi

eri toimijoiden työnjakoa on ajantasaistettava, jotta koulutettu henkilöstö voisi keskittyä nykyistä paremmin omaa ammattitaitoaan vastaavaan työhön. Kyse on mahdollisuudesta kohdentaa satoja miljoonia euroja kaikkein tärkeimpään — ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja parantamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja rahoitus on uudistettava. Uudistukset on tehtävä siten, että tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus toteutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa koko Suomessa. Ihmisellä on oltava aito valinnan mahdollisuus, silloin kun hän palveluja tarvitsee. On välttämätöntä, että parlamentaarisessa valmistelussa oleva sote-uudistus toteutetaan puolueiden puheenjohtajien 23.3.2014 sopimalla tavalla.

Hallinnollisten uudistusten rinnalla on luotava myös uusi rahoitusmalli. Nykyinen monikanavainen rahoitusjärjestelmä on uudelleenarvioitava ja remontoitava. On siirryttävä yksikanavaiseen rahoitukseen. Nyt hoidon kustannuksiin osallistuvat kunnat, valtio ja Kela sekä asiakas itse. Lisäksi terveydenhuollon kustannuksista osansa maksavat työntekijät ja työnantajat. Nykyjärjestelmässä liian usein asiakkaan hoitovastuuta ja hänestä aiheutuvia kustannuksia pompotellaan toimijalta toiselle. Millään toimijalla ei ole kokonaisvastuuta kansalaisen terveydenhuollon toimivuudesta.

Rahoitusmallin tulee olla niin palvelujen tuottajaa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaita kannustava. Palvelujen tarjoajan tulee kantaa kokonaisvastuu ihmisestä. Järjestämisvastuussa olevalle toimijalle kootaan varat kuntien nykyisistä valtionosuuksista, ennakoitavissa olevasta kuntaosuudesta ja asiakasmaksuista. Sairausvakuutuskorvaukset, jotka muodostuvat nykyisistä lääkäripalkkioista, tukipalvelujen palkkioista sekä matkakorvauksista siirretään järjestämisvastuussa olevan toimeenpanoon. Sairausvakuutuksen päivärahojen (joilla on suora yhteys tutkimusten ja hoitojen oikea-aikaisuuteen) sekä lääkekorvausten maksamisen on oltava osana rahoitusuudistuksen valmistelutyötä.

Pidämme välttämättömänä, että laajapohjainen parlamentaarinen työryhmä sote-rahoituk-

sen uudistamiseksi saa aikataulussaan valmiiksi mallin, jonka pohjalta voidaan seuraavissa hallitusneuvotteluissa tehdä tarvittavat päätökset.

Sektoritutkimuksen laatu turvattava

Päätöksenteon tueksi tarvitaan laadukasta ja kattavaa tutkimusta. Päätösten on aina pohjauduttava riittävään ja huolelliseen tietoon, asiantuntijuuteen ja valmisteluun. Sektoritutkimuslaitosten tutkimustyö ja niiden tarjoama asiantuntijatuki päätöksenteolle ja laitosten lakisääteisten tehtävien hoitaminen on vaarantumassa. Hallituksen päättämien kymmenien miljoonien leikkaukset määrärahoihin tarkoittavat vääjäämättä tuhansien henkilöiden irtisanomisista. Vaikutukset ulkopuolisen rahoituksen saatavuuteen heikenevät ja lisäävät irtisanomisriskiä.

Raha-automaattiyhdistyksen tuoton siirto kestämätöntä

Hallitus päätti valtiontalouden vuosien 2013—2016 kehyspäätöksessään jakaa osan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta budjetin yleiskatteisille momenteille. Vuonna 2013 summa oli 10 miljoonaa euroa, vuonna 2014 se on 20 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 summa nousee 30 miljoonaa euroon. Lisäksi hallitus on jäädyttänyt RAY:n tuoton jaon 308 miljoonan euron tasolle vuoteen 2017 asti.

Raha-automaattiyhdistyksen tuoton siirto vaarantaa arpajaislain toteutumisen ja kolmannen sektorin järjestöjen tulevaisuuden. Sosiaali- ja terveysalalla toimivien järjestöjen merkitys on suuri heikompiosaisten tukemisessa. Kustannusten noustessa esimerkiksi henkilöstömenojen osalta hallituksen päätökset tuoton jakamisesta leikkaavat järjestöjen avustuksia.

RAY:n pelitoiminnan tuoton käyttäminen muuhun kuin arpajaislaissa nimenomaisesti säädettyyn toimintaan on suuri riski rahapelitoiminnan yksinoikeusjärjestelmän kannalta. Keskusta pitää hallituksen linjausta avata RAY:n tuottojen käyttö budjetin katteeksi kestävämmänä eikä hyväksy sitä.

RAY:n pelitoiminnan tuoton käyttäminen muuhun kuin arpajaislaissa nimenomaisesti säädettyyn toimintaan on suuri riski rahapelitoiminnan yksinoikeusjärjestelmän kannalta. Keskusta pitää hallituksen linjausta avata RAY:n tuottojen käyttö budjetin katteeksi kestävämmänä eikä hyväksy sitä.

Eriävä mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Juha Rehula /kesk
Annika Saarikko /kesk
Anu Vehviläinen /kesk